

*УДК 351.821 (006.83)**Войчук М.В.**

ГАРМОНІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ

Включення України в глобальну економічну систему як самостійного суб'єкта та визначення інтеграційних пріоритетів ставить нові завдання розвитку національної економіки і вимагає проведення структурних реформ на всіх рівнях.

Досвід європейських країн, зокрема тих, що стали останньою хвилею розширення ЄС, показує, що Європейську інтеграцію слід розглядати як уніфікацію національних стандартів та відповідно забезпечення реформування національної економічної системи. Тобто, першочерговим завданням для України на шляху Європейської інтеграції є досягнення стандартів ЄС у різних сферах соціально-економічного розвитку.

Пріоритетним для України є забезпечення гармонізації та уніфікації національних та міжнародних стандартів, зокрема європейських, у сфері стандартизації продукції. Тут йдеться як про промислову продукцію, так і про сферу послуг.

Теоретичне обґрунтування гармонізації та уніфікації національних та міжнародних стандартів знайшло своє відображення у працях вітчизняних науковців, серед яких Г.І. Хімичева, В.І. Ступа, М. Черкаса, М. Гінзбург, Б. Арпентьев, які висвітлюють лише окремі проблемні питання та не

Стандартизація промислової продукції покликана забезпечити певний рівень гарантії якості і безпечності продукції для споживача. В умовах міжнародної торгівлі стандарт повинен бути тією основою для виробника, що здатна забезпечити конкурентні переваги його продукції на ринку.

Після розпаду Радянського Союзу Україна успадкувала розгалужену нормативно-правову базу, в тому числі систему стандартизації продукції, що відповідає вимогам адміністративно-планової економіки. Проте розбудова ринкової системи господарювання вимагає від нашої держави її зміни та уніфікації з прийнятими світовими стандартами, що відповідно має на меті забезпечення конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

Основними рисами радянської системи стандартизації продукції є:

- тотальне регламентування усіх аспектів життя, тобто вимоги всіх документів зі стандартизації мали обов'язковий характер, а самі документи мали силу нормативно-правових актів і були елементом радянського законодавства;

- відсутність єдиної системи стандартів, що мала чотирирівневу форму. Стандартизація проводилась відповідно на чотирьох рівнях (загальносоюзному, регіональному, галузевому, на рівні підприємства чи установи).

В країнах ЄС діє європейська економічна комісія ООН (ЄЕК ООН) – одна з п'яти регіональних комісій Організації Об'єднаних Націй. ЄЕК ООН служить державам, що входять в Організацію Об'єднаних Націй, регіональним форумом, на якому розробляються конвенції, норми і стандарти з метою гармонізації дій і ефективного обміну пропозиціями і рекомендаціями між державами.

* студент факультету міжнародних відносин Волинського національного університету імені Лесі Українки

Включення у єдину систему європейських стандартів є не лише одним з ключових напрямів на шляху інтеграційних процесів, а й необхідною умовою інтенсифікації торгівельного обороту між Україною та ЄС і одним з елементів ефективної взаємодії в рамках СОТ.

Порівняння національних та міжнародних стандартів полягає у створенні їх переліку з метою встановлення нормативів, аналогів та орієнтирів, якими повинна відповідати якість продукції.

Виходячи з вимог ринкової економіки, процес національної гармонізації і уніфікації стандартів повинен мати нормативно-правовий характер та враховувати наступні положення:

- необхідно залишити обов'язковими лише ті вимоги, що забезпечують захист життя, здоров'я та майна людини, захист тварин і рослин, охорону довкілля, безпеку продукції, процесів чи послуг, що запобігають уведенню в обіг стосовно призначення та безпеки продукції, що усувають загрози для національної безпеки;

- дозволити суб'єктам господарювання застосовувати усі інші вимоги добровільно, але, виходячи з продукцією та послугами на ринок, декларувати відповідність певним вимогам згідно з міжнародних і європейських стандартів;

- відмовитись від стандартів на рівні підприємств та галузей, що сприятиме утвердженню рівних умов для суб'єктів ринку.

Процес гармонізації національних та міжнародних стандартів повинен здійснюватись поетапно. Саме сценарний підхід у вирішенні даного питання є найбільш ефективним і може мати такий вигляд:

- перший етап полягає у вивченні теоретико-методологічних основ формування та впровадження стандартів. Тобто, визначення основних принципів формування і зміни стандартів та їх впровадження, повинно закласти основу національної стратегії гармонізації;

- на другому етапі повинно бути проведено безпосереднє порівняння відповідних національних та міжнародних стандартів у відповідних сферах. Іншими словами, визначення конкретних проблем та невідповідностей між стандартами для забезпечення їх ліквідації;

- третій етап полягає у розробці механізмів зміни національних стандартів, тобто їх доведення до міжнародних норм. Тут йдеться як про нормативно-правове забезпечення цих змін, так і розробку власне технологічних методів, тобто методичних рекомендацій та правове закріплення їх зміни;

- на четвертому етапі повинна відбуватись власне імплементація та гармонізація стандартів. Тобто, необхідним є формування чіткої стратегії для суб'єктів господарювання щодо імплементації та гармонізації національних та міжнародних стандартів;

- п'ятий етап, який можна вважати заключним, полягає у створенні та реалізації державної системи контролю над дотриманням нових стандартів суб'єктами господарювання. В українських реаліях створення подібної системи контролю є вимушеним явищем, що пояснюється національною специфікою ринкового господарства.

Таким чином, необхідність гармонізації національних та міжнародних стандартів в соціально-економічній сфері є необхідною умовою розбудови ринкового господарства, чинником інтеграційних процесів та забезпечення конкурентоспроможності національної продукції та взаємодії національної економіки загалом зі світовою. Реалізація процесу гармонізації повинна здійснюватись поетапно, тобто найефективнішим у даному випадку є сценарний підхід.